
Fleksible tilrettelæggelsesformer – hvordan?

Indhold

Introduktion	3
Hvad siger loven?	4
Aktivt medborgerskab – hvad betyder det?	6
Eksempler på nye tilrettelæggelsesformer	8
Afregning og næste års tilskud	14

Fleksible tilrettelæggelsesformer – hvordan? er udgivet af

NETOP – netværk for oplysning
Gl. Kongevej 39G, 1.
1610 København V

København, maj 2007

Introduktion

Nu kan aftenskoler bruge den kommunale bevilling til andet end den traditionelle undervisningsform med en lærer, der underviser en klasse. Lovændringen, der gør fleksible tilrettelæggelsesformer mulige, giver nemlig mulighed for at bruge en stor del af det offentlige tilskud på andet end lærer- og lederløn.

Fra 1. januar 2007 kan aftenskoler bruge op mod 40 procent af folkeoplysningsbevillingen fra kommunen til såkaldte fleksible tilrettelæggelsesformer. De 40 procent skal dog først fratrækkes bevillingen, når man allerede har trukket de 10 procent til debatpuljen fra, så reelt er der tale om 36 procent af den samlede bevilling.

Målet er, at give folkeoplysningen bredere rammer og dermed flere muligheder for at udvikle sig. Torben Dreier fra FO Århus, der har været med i arbejdet med de fleksible tilrettelæggelsesformer har blandt andet kaldt de nye muligheder for 'Folkeoplysningens forsøgslaboratorium'. Altså et sted, hvor folkeoplysningen får plads og mulighed for at afprøve nye ideer. Med den nye lov kan vi tilpasse folkeoplysningen til tidens strømninger og få det bedste ud af mulighederne. Den nye fleksibilitet skulle gerne føre til en masse nye, spændende måder at lave folkeoplysning på.

Men husk, at der er tale om en mulighed – ikke et krav. Hvis jeres forening i dag har en masse gode aktiviteter, som I ikke vil ændre på, så behøver I heller ikke.

Prøv det!

Man hvad kan man så lave? Arbejdsudvalget bag loven har foreslået forskellige typer arrangementer: studiecirkler, studieværksteder, spørg ekspert, fjernundervisning og workshops.

Men i princippet er det op til de lokale foreninger at udvise kreativitet inden for de nye rammer. Måske har I allerede interessante ideer, måske kan man søge inspiration andre steder. I blandt andet Sverige har de for eksempel i mange år haft studiecirkler som en meget stor og succesfuld del af folkeoplysningen. Måske kunne vi lære lidt af vores naboer. Nu har vi i al fald muligheden for at få støtte til at prøve os frem.

Dette hæfte har til opgave at informere om rammerne og inspirere til at udnytte mulighederne.

God fornøjelse!

Hvad siger loven?

I bekendtgørelse til loven står blandt andet:

”Formålet med de fleksible tilrettelæggelsesformer er at styrke udviklingen af at aktivt medborgerskab inden for væsentlige samfundsrelaterede områder og temaer ...”

Det er store ord, men arbejdsgruppen bag lovforslaget giver dog følgende eksempler på sådanne emner: integration, livsstilssygdomme, folkesundhed, forbrugeroplysning, borgerinddragelse, kultur og litteratur. Men som udgangspunkt er det den enkelte forening, der bestemmer emnerne – dog med de samme begrænsninger, der gælder for traditionel aftenskoleundervisning. Læs også næste kapitel om ”Aktivt medborgerskab – hvad betyder det?”.

Betingelserne for at lave aktiviteter efter de fleksible tilrettelæggelsesformer er (ud over at opfylde ovenstående formål):

- Det er fuldstændigt frivilligt om foreningen vil gøre brug af fleksible tilrettelæggelsesformer eller blot fortsætte med deres hidtidige aktiviteter.
- Fleksible tilrettelæggelsesformer skal adskille sig fra normal undervisning.
- Deltagerne skal være tilmeldt på et hold, og der skal være deltagerbetaling.
- Ved fjernundervisning skal mindst 30 procent af timerne gennemføres i fællesskab ved fysisk fremmøde.
- Man behøver ikke at aflønne efter lønbekendtgørelsen.
- Lederhonorar må højst udgøre 20 procent af det samlede tilskud til fleksible tilrettelæggelsesformer.
- Kommunen kan yde supplerende tilskud til handicapundervisning, til undervisning, der forudsætter små hold og til særlige grupper, der deltager i fleksible tilrettelæggelsesformer – lige som ved normal aftenskoleundervisning.

Støtten kan kun bruges til:

- Løn til lærer, instruktør eller anden leder af en aktivitet.
- Lederløn.
- Udgifter til etablering af internetadgang til lærere på fjernundervisningshold.
- Undervisningsmaterialer af ikke-blivende værdi.
- Annoncering.
- Lokaleudgifter (Det skal understreges, at folkeoplysningslovens normale bestemmelser om kommunal tildeling af lokaler også gælder ved fleksible tilrettelæggelsesformer, og at evt. udgifter til lokaler typisk kun vil forekomme, hvis man til en aktivitet har krav eller ønske om noget andet, end det kommunen kan tilbyde.)
- Det samlede tilskud (både til den traditionelle undervisning og til de fleksible tilrettelæggelsesformer) må ved afregningen som hovedregel ikke overstige 1/3 af foreningens samlede aflønning af leder og lærere.

Kommunale regler

Kommunen skal inden for lovens og bekendtgørelsens rammer fastlægge nærmere lokale retningslinier for anvendelsen af de fleksible tilrettelæggelsesformer, så husk at undersøge, hvad der står i den kommunale tilskudsmodel.

De kommunale retningslinier kan bl.a. indeholde:

- Regler for maksimalt kommunalt tilskud pr. time.
- Fastsættelse af tilskudsbrøken, dog max. 1/3.
- Fastsættelse af særlige tilskudsbrøker for handicapundervisning og for undervisning, der kræver små hold.
- Fastlæggelse af tilskud for særlige grupper.
- Regler for, hvordan anvendelsen af fleksible tilrettelæggelsesformer indregnes i tildelingen af næste års tilskud for aftenskolerne.

De kommunale retningslinier skal som minimum indeholde:

- Fastsættelse af tilskudsbrøk(er).
- Fastlæggelse af regler for, hvordan anvendelsen af fleksible tilrettelæggelsesformer indregnes i tildelingen af næste års tilskud for aftenskolerne.

Aktivt medborgerskab – hvad betyder det?

Folkeoplysningen skal med de nye muligheder styrke udviklingen af det aktive medborgerskab, står der i loven, men hvad betyder det egentligt? Hvad er aktivt medborgerskab? Er det at deltage aktivt ved at stemme ved de forskellige valg til kommune eller Folketing? Eller er det at hjælpe gamle damer over vejen? Er det at give en skilling til Folkekirkens Nødhjælp? Mulighederne er mange, og sandt at sige så er aktivt medborgerskab da også et vidt begreb. Alle de nævnte eksempler kan i princippet ligge inde for aktivt medborgerskab.

At handle uden for familien

Grundlæggende handler aktivt medborgerskab om at handle i det samfund, man lever i og er en del af. Samfundet er både globalt i form af multinationale selskaber, FN, andre lande og så videre, landsdækkende i form af Folketing, kommuner, ministerier og så videre og lokalt som kommunalbestyrelse, ældreråd, foreninger, ja helt ned i den lokale beboerforening – og alt herimellem.

Lidt firkantet kan man sige, at du er en aktiv medborger, når du handler i forbindelse med noget, der ikke kun vedrører din familie og nærmeste venner. Og du styrker et aktivt medborgerskab ved at give mennesker muligheder for at handle uden for deres familie og nærmeste vennekreds.

Mange slags handlinger

Hvilke handlinger drejer det sig så om? Det er også til fortolkning og handler om, at der er forskellige måder og niveauer at handle på under hatten ”aktivt medborgerskab”. Det vil være meget ambitiøst – og urealistisk – at regne med, at man kan få alle sine deltagere til at melde sig som indsamlere til Kræftens Bekæmpelse, blive besøgsvenner for Røde Kors, stille op til valg i bestyrelsen og så videre. Men det er jo heller ikke aftenskolens primære rolle. Her handler det om, at man gennem undervisningen og aktiviteterne får nogle mennesker til at tænke over et emne og måske diskutere det med andre.

Hvis man får nogen til at danne sig en mening om noget, de ikke før havde gjort sig tanker om. Hvis man tilmed får nogen til at sætte sig ind i et emne, til selv at undersøge mere om en given sag. Ja, så har man ansporet dem til en handling – man har givet dem nogle betingelser for at være bedre i stand til at være aktive medborgere.

Det rigtige emne

Loven siger ikke blot, at man skal styrke det aktive medborgerskab, men også at det skal ske ”... inden for væsentlige samfundsrelaterede områder og temaer.” Hvordan afgør man så om et emne opfylder sådanne krav?

Det er ikke entydigt, hvornår et emne er væsentligt samfundsrelateret. Hvad der er væsentligt for den ene behøver ikke at være det for den anden. Hvad der er væsentligt i den ene kommune, behøver ikke være det i den anden. Som loven er formuleret lige nu, ligger fortolkningen ikke hos den enkelte forening men i kommunen. Det er noget af det, der kan og skal eksperimenteres med i den kommende tid, så vi hen af vejen kan blive klogere på, hvad der kan være væsentlige samfundsrelaterede emner.

Vi har spurgt flere af dem, der var med til at formulere loven. De siger blandt andet, at den praktiske udøvelse af et håndværk ikke i sig selv kan kaldes væsentlig samfundsrelateret. Men hvis man i udøvelsen inddrager andre aspekter, fx historien bag håndværket, andre kulturers brug af håndværket eller fremtidige perspektiver af det, så er det et oplagt emne.

Man er altså nødt til at forholde sig til faget/emnet/temaet på et mere overordnet plan for at man kan sige, at det er væsentligt samfundsrelateret uanset emnet eller faget – men det udelukker naturligvis ikke, at den praktiske udførelse af faget indgår i det fleksible forløb.

Eksempler på nye tilrettelæggelsesformer

I loven om de fleksible tilrettelæggelsesformer nævnes nedenstående forskellige eksempler på nye typer af aktiviteter. Det skal understreges, at der er tale om eksempler. Der opfordres til selv at finde på nye aktiviteter og måder at tilrettelægge aktiviteter og undervisning på. Eksemplerne kan frit kopieres eller bruges til inspiration. Vi har forsøgt at beskrive, hvordan de forskellige eksempler kan udføres i praksis.

Studiecirkler

En studiecirkel er et hold, der i udpræget grad er selvkørende. Deltagerne samles alle om et tema eller et emne, der interesserer dem, og som de selv har interesse i at grave sig ned i. Cirkellederen findes ofte blandt en af deltagerne og får ikke nødvendigvis løn for denne opgave. Cirkellederens opgave er først og fremmest at være hovedansvarlig for aktiviteten i forhold til aftenskolen. Det vil sige, at han eller hun er tovholder i forhold til cirkelns 'studieplan', holder styr på en eventuel nøgle til lokaler, står for afregning af eventuelle udgifter, sørger for at krydse deltagerne af på holdlister og så videre. I princippet kan disse opgaver dog sagtens fordeles mellem studiecirkelens deltagere.

Der behøver som udgangspunkt ikke at være en decideret kursusplan eller et pensum, men blot en idé om at ville vide mere om et emne. Deltagerne arbejder så sammen om at finde mere viden – fx ved på skift at opsøge viden og præsentere det for resten af cirkelens deltagere.

Praktiske eksempler:

Traditionel studiekreds

FO Svendborg kørte i 2006 en studiecirkel med Piet Hein som emne. Cirkelen bestod af en basisgruppe på seks personer, som alle havde interesse for Piet Hein. De indkredsede en række emner, de gerne ville have belyst og delte emnerne op ud fra personlige interesser. Biblioteket og Internettet blev brugt til at finde litteratur og musik. Et par i gruppen gik på loppemarked og fandt GRUKSamlinger og meget mere.

Hvert møde havde et emne og alle i gruppen kom på skift med et oplæg, der blev snakket ud fra. Samtidig besluttede deltagerne at arbejde hen imod at holde foredrag med sang og musik om 'Piet Heins forunderlige verden'. Piet Heins søn Hugo Hein blev kontaktet, holdt foredraget og det blev en stor succes med cirka 50 deltagere.

Gruppen arbejder stadig med at afdække nye sider af Piet Hein og arbejder med litteratur og design. Svendborg Bibliotek har blandt andet bedt gruppen om at lave en Piet Hein udstilling i 2007.

Læs mere om studiecirklerne i Svendborg i NETOPnyt nr. 1- 2007.

I 2006 kørte studiecirklerne uden for folkeoplysningsloven og dermed uden tilskud, men med de fleksible tilrettelæggelsesformer kan de fremover få offentlig støtte.

Studiecirkel om håndværk

Emnerne for en studiecirkel er utallige. Man kunne for eksempel tage udgangspunkt i et specifikt håndværk og så lade de forskellige deltagere undersøge og lave oplæg om forskellige landes måde at udøve håndværket på, eller se på forandringerne inden for faget og dets anvendelse gennem tiden. Således kunne man også inddrage en del

praktisk arbejde i studiecirkelen ved at skulle afprøve og dygtiggøre sig i forskellige teknikker. Og arbejdet kunne ende op i en udstilling eller et traditionelt kursus med en inviteret underviser – måske en af deltagerne.

Hvis vi forestiller os, at vi laver en studiecirkel om billedskæring, kunne man arbejde med følgende:

- Naverne og deres arbejde
- Symbolik
- Design
- Materialer
- Udbredelse
- Teknik

Et andet eksempel kunne være emnet hårdt og blødt materiale (fx Træ og garn). Der undersøges forhold omkring:

- Miljø
- Kultur
- Historie
- Produktion

Åbent budget

En idé, der er inspireret af studiecirkler i Sverige er, hvad vi kunne kalde 'Åbent budget'. Her er der tale om en åben invitation til alle interessegrupper i lokalområdet. Aftenskolen inviterer disse til at køre studiecirkelforløb i aftenskolen. På forhånd har aftenskolen sikret sig, at den kan tilbyde nogle egnede lokaler og samtidig regnet en takst ud, som interessegruppen/studiecirkelen kan få til rådighed som en slags støtte til aktiviteten. I princippet kunne aftenskolen lave en fast studiecirkeltakst på, hvad der svarer til en traditionel lærerløn pr. studiecirkeltime. Hvis vi forestiller os, at en interessegruppe vil lave en studiecirkel, der mødes 7 gange á hver 3 lektioner, så vil aftenskolen – hvis den udregner et cirkabudget på baggrund af den normale lærerlønstakst – kunne støtte studiecirkelens aktiviteter med knap kr. 6.000,- mod at indkræve et deltagergebyr på kr. 200,-. Altså vil studiecirkelen have omkring kr. 6.000,- at bruge til de udgifter, der er tilladt ifølge loven (se afsnittet: "Hvad siger loven?"). Disse udgifter skal naturligvis aftales på forhånd med aftenskolen, og udbetales kun mod aflevering af bilag. Desuden skal en af studiecirkelens deltagere formelt blive udpeget til cirkelleder og være ansvarlig i forhold til aftenskolen, som nævnt i det indledende afsnit om studiecirkler ovenfor. Men omvendt giver man også en mulighed for, at ideerne og udviklingen kommer ude fra. Og måske kan sådanne aktiviteter føre traditionelle kurser og foredrag med sig.

Studieværksteder

Meningen med et studieværksted bliver måske mest tydelig, hvis man tænker på studieværkstedet som en del af et andet forløb – som et tillæg til for eksempel et kursus. Et studieværksted kan være et tilbud til alle aftenskolens deltagere. Det er så at sige inkluderet i prisen. Har man betalt for at gå på et hold, så har man også adgang til at komme i studieværkstedet, f.eks. således:

- Man kan møde deltagere fra andre fag.
- Arbejde med emner, der ligger på tværs af fagene.
- En værkstedsleder hjælper dem, der har brug for det.
- Det er op til de enkelte eller for eksempel det enkelte hold at aftale, hvad man skal arbejde videre med i studieværkstedet.

Så åbent beskrevet vil et studieværksted måske give mest mening for de større skoler, der har lokaler og faciliteter til rådighed, men kan være brugbar bare der er en 2- 3 kurser fx i samme weekend, og det er jo ikke forbeholdt større skoler.

Ideen med studieværkstedet kan også fungere i mere planlagte forløb, hvor en del af et kursusforløb ligger i åbne temaværksteder, hvor relevante, men tværgående, temaer behandles inden for beslægtede fag.

Praktiske eksempler:

Sundhedsforløb

Inden for sundhedsområdet kan man tilbyde de åbne, men tematiserede, værksteder som tillæg til mere den mere traditionelle undervisning. Det gælder alle bevægelsesfagene, dans, madlavning og fysiologiske fag, der udbydes under faggruppen sundhedsfag. Man tidsætter for eksempel sundhedsværkstedet til at have åbent to gange om ugen fra kl. 18.00 – 20.00. Her kan man som tilmeldt til et sundhedsfagshold komme og arbejde videre med det, man særligt interesserer sig for. Det kan være man gerne vil have bedre styr på vægten. Man har tilmeldt sig et motionshold, og så kan man bruge værkstedet til at søge information om mad og vægttab på nettet. Der er skiftende værkstedsledere, der har en bred viden om sundhedsområdet. Nogle af dem er måske specialister, der kan spørges til råd om specifikke ting. Værkstedslederens opgave er at lede deltagere med samme interesser sammen, så man kan arbejde i grupper på tværs.

En anden udgave af værkstedet er, at der på forhånd annonceres nogle specifikke temaer, der arbejdes med og måske holdes et oplæg omkring. Det kan være:

- Mad
- Forbrænding
- Yogaens eller tangoens historie
- Filosofien bag Tai Chi

Mulighederne er uendelige.

Kombinationsforløb inden for håndværksfag

Studieværkstedet kan også bruges inden for håndværksfagene til at give deltagere på kurserne en ekstra mulighed for at komme videre med deres arbejder, som de ikke har på normale kurser. Igen kan man sige, at studieværkstedet giver mest mening i de tilfælde, hvor foreningen har mulighed for at lægge flere kurser samtidig og på samme adresse.

Man kan for eksempel forestille sig, at man overordnet inden for temaet Grønland slår flere håndværkskurser op. Det kan i dette tilfælde være vævning, smykker og papir. Det fleksible forløb starter måske op med en workshop eller en studiecirkel. Under det fælles tema om Grønland finder deltagerne på tværs af de tre fag ud af forskellige kulturelle og historiske forskelle mellem Danmark og Grønlands brug af de tre fag. Man

diskuterer det, og der er måske indlagt et eller to foredrag om Grønlands historie og kultur. Herefter fordeler folk sig på de tre hold – væv, smykker og papir og arbejder praktisk med faget i forhold til Grønlandske teknikker. Undervejs på holdene har deltagerne på bestemte tidspunkter mulighed for at gå i værkstedet. Det handler om, at man kortvarigt kan arbejde med sit produkt i et andet værksted, for overordnet at komme videre inden for det fag, man nu engang har meldt sig til. For eksempel har man måske som væver haft brug for smykkeværkstedet til en montering.

Opstarten af hele forløbet med workshoppen eller studiecirklen er måske 10 timer, selve holdet er for eksempel 20 timer og det åbne studieværksted, der kører samtidig med holdene (for eksempel i begyndelsen og slutningen af dagen på weekendkurser) er 12 timer.

Hvert forløb annonceres altså som bestående af de tre dele, men reelt set bestemmer deltagerne jo selv, hvor mange timer de bruger den indledende workshop og værkstedet. Når man tilmelder sig forløbet, er man automatisk tilmeldt det hele.

Spørg eksperten

Spørg eksperten er et anderledes og uformelt forum, hvor man inviterer en ekspert for et givent, relevant område, som deltagerne så kan spørge. Altså et slags foredrag, hvor det er deltagerne, der bestemmer indholdet. Det kunne handle om alt fra boligkøb over lokalpolitik til folkesundhed.

'Spørg eksperten' kan særlig bruges, hvis der er et aktuelt emne, man gerne vil sætte fokus på.

Praktiske eksempler:

Efterløn

Det kunne fx være at der lige er vedtaget nye regler for efterløn. Mange mennesker lokalt giver udtryk for, at de ikke ved hvordan reglerne så er nu.

Din forening tager kontakt til den lokale skatteforvaltning og fx en bankrådgiver, og beder dem stille op til 'Spørg eksperten' hver onsdag aften i tre uger, hver aften i op til tre timer.

Du kan eventuelt tilbyde eksperterne et par flasker rødvin for at deltage. Bankmanden skal måske have lov til at sige, hvilken bank han kommer fra, så hans betaling bliver lidt gratis omtale. Kommunebiblioteket spørger I om lån af et egnet lokale.

Hver af de tre aftener får så hvert sit tema. Det kunne være: Hvad gør jeg før efterlønnen? Hvad gør jeg hvis jeg allerede får efterløn? Hvad gør jeg, som arbejdsgiver med ansatte der gerne vil på efterløn?

Deltagerne kan melde sig før første aften og betale for fx den kaffe, der stilles frem (det kan også være bankmandens bank vil give den!), men de kan også blive skrevet på holdlisten ved ankomsten til det første arrangement.

Cykelklargøring

Et andet eksempel kunne være: Trafiksikkerhed – Cykelklargøring. Foreningen aftaler med den lokale cykelsmed, at han/hun stiller sin ekspertise til rådighed for spørgsmål om trafiksikkerhed og vedligeholdelse af cyklen. Arrangementet foregår evt. i cykelsmedens værksted, eller et andet egnet lokale, hvor deltagerne måske kan tage deres egne cykler med og arbejde med.

Fjernundervisning

Formålet er her som ved de øvrige fleksible tilrettelæggelsesformer – de skal være styrke til udviklingen af et aktivt medborgerskab indenfor samfundsrelaterede emner, og dermed er det ikke nok at lave fx almindelig sprogundervisning.

Men det betyder bestemt ikke, at vi reelt ikke kan afholde alle fag som e-læring.

Et andet krav til e-læring er at der er mindst 30 % af timerne der gennemføres i fællesskab ved fysisk fremmøde.

Hvordan selve e-læringen opbygges rent teknisk vil vi beskrive i en folder for sig, men her lige et par eksempler på emner:

En god indfaldsvinkel til at arbejde med samfundsrelaterede emner er her som ved de øvrige fleksible tilrettelæggelsesformer f.eks. at tage fat i historien og arbejde den frem til i dag og gerne lave sammenligninger til andre lande.

Praktiske eksempler:

Sprog

Her vil det ofte være fortsættelse af et grundforløb der er gennemført som traditionel undervisning:

Konversationsfransk:Fransk mode:

- Drøftelse og undersøgelse omkring haute couture.
- Historien og udvikling i den franske mode.
- Materialer i den franske mode.

Eller:

Konversationsfransk: Forberedelse rejse:

- Undersøgelser omkring de håndværk man vil møde på rejsen.
- Undersøgelser omkring kulturen.
- Undersøgelser omkring litteratur.

Tysk: Forlaget Systime har udgivet flere materialer omkring specielle emner og beregnet til tysk for øvede, fx ”Die Vertriebenen - die deutschen als opfer” – et godt diskussionsmateriale med bog og CD. Disse materialer er også oplagt til at tilrettelægge sprog som e-læring.

Håndværksfag

I håndværksfagene er det oplagt at arbejde med mønstre og deres betydninger, fx:

Kursus i grundlæggende stoftryk – broderimønstre i Palæstina:

- Kursisterne skal indlære grundlæggende stoftryk, men skal sideløbende:
- Undersøge og debatterer de palæstinensiske broderimønstre (hver egn i Palæstina har deres eget mønster).
- Vælg og begrund hvilke mønstre du vil arbejde med.
- Udarbejd alle opgaver efter den nye viden.

- Konstruerer et moderne design i stoftryk efter det palæstinensiske mønster, du holder mest af.

Oplæg til diskussion sendes ud i e-læringsforummet på samme måde som opgaverne og diskussionen kan foregå i de planlagte diskussionsfora eller ved fremmødet, hvortil deltagerne har gennemlæst og tænkt inden.

Emnerækken er udtømmelig:

- Navahoindeanernes historie fortalt i vævning.
- Med udgangspunkt i alverdens etniske broderier skabes nyt dansk broderi.
- Dit liv som billedtæppe – hvilken begivenhed i Danmark bør bevares for eftertiden i en moderne billedserie eller billedtæppe.
- Masker, deres baggrund, religiøse melding, materialer osv.

Workshops

Workshops – eller værksteder på godt dansk – er et sted, hvor man samles i små grupper om et overordnet emne. Workshops er fokuseret på at skabe et produkt af en slags – for eksempel en lille rapport eller fælles udtalelse om lokalplanen, bofællesskaber, kulturpolitikken eller noget helt andet. En workshopleder laver oplæg, holder arbejdet på det rette spor og sørger for, at der kommer noget fornuftigt ud af arbejdet til sidst. Workshops er typisk kortere forløb af maksimum en enkelt dags varighed. Dermed bliver de mere uforpligtende og kan samle flere – og andre – end dem, der normalt deltager i aftenskolen. Alt efter emnet kan børn også inddrages.

Workshops egner sig også fortrinligt til at blive kombineret med andre typer af aktiviteter. Fx kan en studiecirkel munde ud i en workshop, hvor studiecirkelen forud har forberedt et bestemt emne til behandling i workshoppen, hvor man så inviterer flere ind til at arbejde med emnet.

Praktiske eksempler:

Ideer til byudvikling

I X-købing skal de finde ud af, hvad de skal gøre med den gamle silo på havnen. Nogle mener, den blot skal rives ned, mens andre synes, den kan bruges til beboelse, kulturhus, erhverv osv. Der indkaldes til en workshop, hvor alle får nogle fælles oplæg om de politiske og tekniske muligheder. Herefter får deltagerne mulighed for at arbejde med planer for siloen og havneområdet. Arbejdet foregår enkeltvis eller i små grupper. Kommunen stiller arkitekttegninger af området og siloen til rådighed, så deltagerne kan tegne deres forslag direkte ind på disse. Der er indkaldt en række relevante eksperter (en arkitekt, en repræsentant for den lokale handelsstandsforening, en fra idrætten, en fra byrådet), der kan spørges til råds undervejs. Dagen slutter af med en præsentation af de forskellige projektideer, og biblioteket laver efterfølgende en udstilling. Det hele leveres til de relevante beslutningstagere, der bruger det i overvejelserne om områdets fremtid.

Afregning og næste års tilskud

Ligesom med mange andre dele af folkeoplysningsloven, så er afregningen af tilskuddet og udregningen af næste års tilskud op til den enkelte kommune at bestemme. Men Kommunernes Landsforening og Oplysningsforbundenes Fællesråd har givet en række anbefalinger, som vil komme til at gælde i de fleste kommuner. Det er dog en god idé at kontrollere, hvordan din kommune griber det an.

Beregning af timer ved de fleksible tilrettelæggelsesformer

Opgørelse af timetallet ved fleksible tilrettelæggelsesformer sker ligesom ved traditionel aftenskoleundervisning som lektioner á 45 minutter.

Særligt vedrørende fjernundervisning: Lektionstallet beregnes som det antal lektioner, der tilbydes deltagerne i undervisningen.

Afregning for fleksible tilrettelæggelsesformer

Kommunernes Landsforening og Oplysningsforbundenes Fællesråd foreslår følgende principper for afregningen for afholdte udgifter til fleksible tilrettelæggelsesformer:

- De tilskudsberettigede udgifter er de faktisk afholdte udgifter, dog højst: Antal lektioner x et beløb, der beregnes på grundlag af satsen til lærer- og lederløn m.v. ved almindelig aftenskoleundervisning. Beløbet beregnes for et år ad gangen på baggrund af den forventede udvikling i den almindelige aftenskolelønsats. Beløbet udmeldes på KL's hjemmeside. Beløbet er for 2007 beregnet til 318,16 kr.
- De tilskudsberettigede udgifter afregnes i forhold til kommunens tilskudsbrøker (Bemærk, at kommunens særlige støttebrøker til handicappede – og eventuelle andre grupper/områder – også gælder for fleksible tilrettelæggelsesformer.).
- Kommunalt tilskud anvendt på fleksible tilrettelæggelsesformer kan højst udgøre 40 procent af tilskudstilsagnet til undervisning (36 procent af det samlede tilskudstilsagn, da man jo først skal trække 10 procent fra).

Næste års tilskud

Det er op til kommunerne selv at lave en model for beregning af næste års tilskud. Kommunernes Landsforening anbefaler, at næste års tilskud fortsat beregnes proportionalt pr. aftenskole i forhold til ”det maksimale tilskuds metode”. Det vil sige, at man tager udgangspunkt i al den tilskudsberettigede aktivitet, der har været i en aftenskole – og ikke kun den aktivitet, der rent faktisk har modtaget tilskud (ind imellem har en aftenskole sæsoner, hvor den har haft flere kurser, end der egentlig var bevilling til, og denne aktivitet anbefales altså taget med i beregningen). Dette svarer til den beregningsmetode de fleste kommuner anvender i dag.

Det anbefales, at en tilsvarende beregning foretages for de fleksible tilrettelæggelsesformer, dog med et loft for de fleksible tilrettelæggelsesformer svarende til antal lektioner x et beløb, der beregnes på grundlag af satsen til lærer- og lederløn m.v. ved almindelig aftenskoleundervisning, jf. ovenfor (de 318,16 kr. der gælder for 2007).